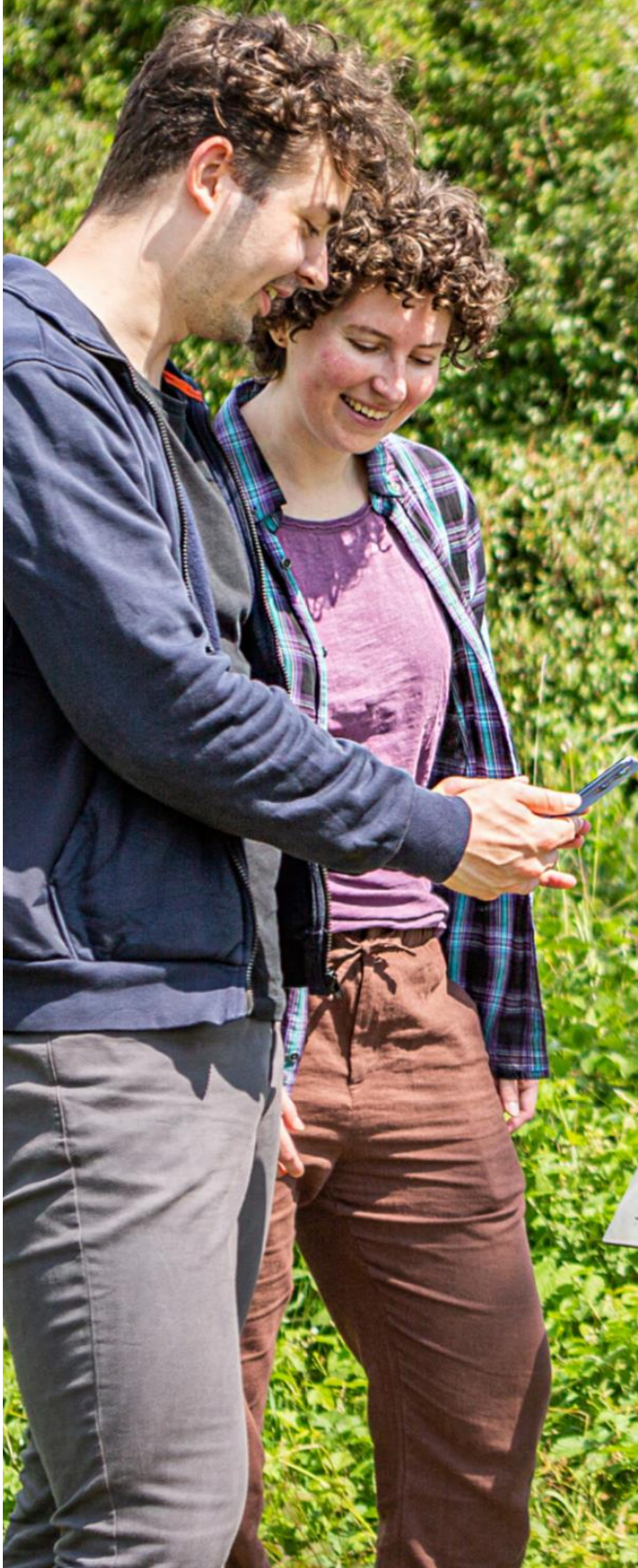

Romeinen in Gelderland

Meerjarenplan eerste programmaperiode

2025-2028

Datum:

29-10-2025

Versie:

Definitief vastgesteld 13 november 2025

Auteur:

Programmateam 'Romeinen in Gelderland'

Omslag:

Bezoekers bij Castellum Meinerswijk © Floris Scheplitz & Nederlandse Limes
Samenwerking

Dit meerjarenplan is geschreven door het programmabureau Romeinen in Gelderland

in opdracht van:

Ondersteuning:

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
<i>Onze visie op het Romeins verleden van Gelderland</i>	<i>4</i>
 2 Doelstellingen en strategie	5
2.1 <i>Doelstellingen en uitgangspunten Masterplan</i>	<i>5</i>
2.2 <i>Strategische programmafasering.....</i>	<i>7</i>
Jaaroverzichten programmering 2025-2028.....	9
 3 Organisatie.....	17
3.1 - <i>Programmateam Romeinen in Gelderland.....</i>	<i>18</i>
3.2 - <i>Stuurgroep.....</i>	<i>19</i>
3.3 - <i>Ambtelijke begeleidingscommissie</i>	<i>19</i>
3.4 - <i>Afstemming externe partijen</i>	<i>20</i>
 4 Samenwerking.....	20
 5 Financiering.....	21

1 | Inleiding

Onze visie op het Romeins verleden van Gelderland

Het Romeins erfgoed van Nederland vertelt vele verhalen over een belangrijke periode uit de geschiedenis van ons land. Verhalen over grenzen en interacties, culturen en identiteiten, migraties en handel en innovaties en ontwikkelingen. Allen hebben een vormende invloed gehad op de vorming van ons land zoals we dat nu kennen en legt een verbinding tussen Nederland en andere landen, culturen en gebieden. Tegelijkertijd heeft datzelfde Romeinse verleden ook drukkende aspecten, zoals geweld, onderdrukking en uitbuiting. Een geschiedenis die ook in de wereld van vandaag nog steeds relevant is. Het Romeinse erfgoed beweegt mensen op verschillende manieren; het kan je inspireren, je identiteit vormen, je nieuwsgierigheid wekken of je ongemakkelijk en zelfs boos maken. Hoe je er ook tegenaan kijkt: het Romeinse erfgoed leeft voort in de wereld van vandaag.

Onze provincie herbergt een belangrijk en substantieel deel van het Romeinse erfgoed van Nederland wat zichtbaar is in de grote provinciale collectie, aan archeologische vindplaatsen, belevingsplekken en musea. Al deze plekken vertellen elk hun eigen unieke verhaal en belichten unieke perspectieven uit en op het Romeins verleden van Gelderland. Ze vormen daarmee een belangrijke bron van inspiratie, kennis, beleving, betekenis en verbinding in de regio; voor inwoners, voor bezoekers en voor onderzoekers.

Het Masterplan Romeins Verleden biedt het grote kader om een basis te leggen voor verdere verdieping en ervaringen met die Romeinse identiteit van Gelderland. De Samenwerkingsovereenkomst Romeinen in Gelderland omvat de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, Gemeente Nijmegen en Provincie Gelderland. Gezamenlijk financieren deze drie de basisinfrastructuur die nodig is om het Masterplan Romeins Verleden de komende acht jaar neer te zetten.

Als programmateam en uitvoerders van het *Masterplan Romeins Verleden* zien wij, samen met al onze samenwerkingspartners in de regio, de veelzijdigheid, kracht en potentie van het Romeinse erfgoed van Gelderland. Samen maken we deze aspecten zo veel mogelijk kenbaar en beschikbaar en voor iedereen die daarvoor open staat. Onze ambitie is om de Groene Metropoolregio en vervolgens heel Gelderland te ontwikkelen tot dé Romeinse regio van Nederland: als epicentrum voor de **kennismaking** met en de **beleving** en **bestudering** van het Romeins verleden van Nederland. Met een uitgebreid en divers publieksaanbod van activiteiten en producten, allen onder een sterk merk met

een herkenbaar beeld voor de bezoeker en inwoner: dit gaat over de *Romeinen in Gelderland*.

We verbinden, coördineren, verdiepen en zijn bevlogen ambassadeurs van het programma. Daarnaast motiveren en ondersteunen we partijen om nieuwe projecten te ondernemen, nieuwe producten te ontwikkelen en een verbinding te zoeken met het Romeins verleden. Duurzaam en toekomstbestendig. Wij gaan ons hier de komende acht jaar voor inzetten, in intensieve samenwerking en samenspraak met onze vele samenwerkingspartners in de provincie en daarbuiten, van overheid tot museum en van ondernemer tot vrijwilliger.

2 | Doelstellingen en strategie

2.1 Doelstellingen en uitgangspunten Masterplan

Als uitvoerder van het *Masterplan Romeins Verleden* (2024) hebben we als programmateam een duidelijk voorgedragen hoofddoel: het beleefbaar en toegankelijk maken van het Romeinse verleden van de Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen, en daaropvolgend heel Gelderland (het ontwikkelen van dé Romeinse regio van Nederland). Hiervoor is een programmaperiode van tenminste acht jaar voorgesteld (2025-2032), opgedeeld in een eerste (2025-2028) en tweede programmaperiode (2029-2032). Een duurzame verankering van de essentie van het programma na 2032 is wenselijk. Dit wordt nader onderzocht en uitgewerkt in de tweede programmaperiode in samenwerking met de partners van de samenwerkingsovereenkomst.

Het masterplan schetst het volgende streefbeeld voor zich. Het Romeinse verleden van Gelderland in 2032:

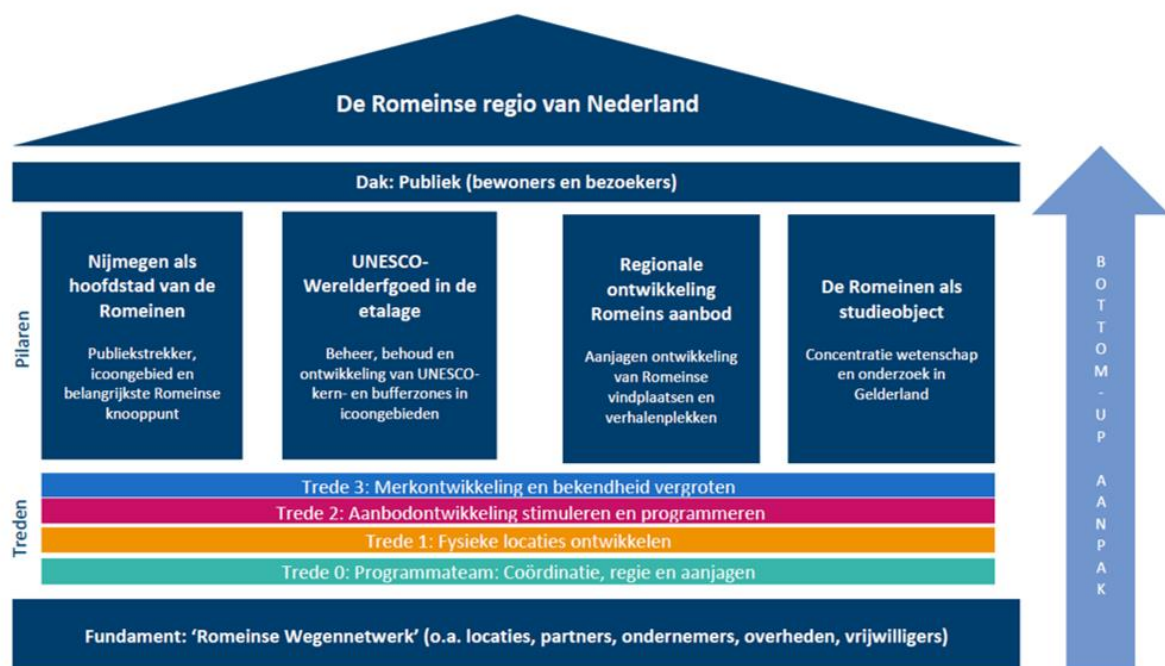
- ...is zichtbaar in het landschap in de hele regio;
- ...is bekend bij onze inwoners van jong tot oud;
- ...is bekend bij bezoekers van buiten de regio;
- ...trekt doelgroepen aan met interesse in cultureel erfgoed;
- ...bedient overige doelgroepen met randprogrammering;
- ...wordt in de regio uitvoerig bestudeerd door professionals én vrijwilligers;
- ...is geen statisch verhaal en wordt verbonden met het hier en nu;
- ...wordt op UNESCO-locaties en daarbuiten in samenhang beheerd, behouden en verder ontwikkeld.

In 2032 komen deze doelen samen in een sterk en duurzaam merk: *De Romeinen in Gelderland*. Dit blijvende merk biedt ook na afloop van het programma ruimte en mogelijkheden voor iedereen die zich met het Romeinse verleden wil verbinden.

Om deze doelen te bereiken en te concretiseren is er in het masterplan 'het Tempel-model' opgesteld. Dit model geeft de concrete opgaven en fasering van de

programmataken in grote lijnen weer en dient als hoofdleidraad gedurende het achtjarige programma. Het tempelmodel maakt een onderscheid in vier categorieën:

- Het fundament
 - Hetgeen waar het hele programma op leunt; de energie, draag- en slagkracht van het professionele Romeinennetwerk in Gelderland (musea, overheden, vrijwilligers, etc.). Het platform Romeins Verleden functioneert als het centrale overzichts-, samenwerking- en publieksplatform.
- De Treden
 - De basisprincipes die op elkaar volgend de ontwikkelingen binnen het programma in werking zetten. Dit zijn onder meer het programmateam, de merkstrategie en de stimulering van gebieds- en aanbodontwikkeling.
- De Pilaren
 - Dit zijn de vier concrete kernvisies- en uitvoeringen van het programma, toegespitst op verschillende gebieden. Dit zijn:
 - Pilaar 1: Nijmegen als hoofdstad van de Romeinen
 - Pilaar 2: Unesco Werelderfgoed in de etalage
 - Pilaar 3: Regionale ontwikkeling Romeins aanbod
 - Pilaar 4: De Romeinen als studieobject
- Het dak
 - Degene die profiteert van de stevige constructie van het tempel-model is het dak; ofwel het publiek. Deze leunt op de concrete acties en realisaties van het fundament, de treden en pilaren voor een betekenisvolle kennismaking en beleving van het Romeins verleden.

Figuur 1: Het tempel-model van het Masterplan Romeins Verleden

Naast het tempel-model geeft het masterplan 15 overkoepelende strategische uitgangspunten mee aan de uitvoerders (het programmateam en Romeinennetwerk Gelderland):

1. We kiezen ervoor om *voort te bouwen op wat er al is*.
2. Het publiek profiteert: we *ontwikkelen voor inwoner en bezoeker*.
3. We kiezen ervoor om een *overkoepelend merk* te ontwikkelen voor de regio, met in de uitwerking en toepassing van de merkelementen voldoende ruimte voor lokale interpretatie en huisstijlen.
4. We vinden het belangrijk dat *nieuwe ontwikkelingen getoetst worden op kwaliteit*: historisch correct, effectief in publieksbereik en publiekseducatie.
5. *Duurzaam ontwikkelen*: naar draagkracht van de omgeving.
6. Ontwikkelingen *passen in het landschap, bij het karakter van de plaats en bij de behoeften* van de verschillende doelgroepen.
7. We vinden het belangrijk dat *onderzoek naar het Romeinse verleden een vaste, prominente plaats krijgt* in de wetenschap én de regio.
8. *Aansturing en coördinatie* voor tenminste acht jaar moet zorgen voor een *duurzame inbedding van het Masterplan* en een natuurlijke overgang naar de periode na uitvoering.
9. In *samenwerking vinden we kracht*: zowel regionaal, als tussen de drie Limes-provincies en zelfs met internationale partners ontwikkelen wij niet vanuit een concurrentiepositie, maar met het doel het Romeins Verleden te versterken en lokaal te verankeren.
10. *Behoud, beleving en toegankelijkheid* van erfgoed staan voorop.
11. *Lokaal* doen waar het lokaal kan; niet alles hoeft regio overstijgend te zijn.
12. We denken integraal en in *gedeeld belang*, niet sectoraal.
13. *Waarheid en authenticiteit* waar nodig, interpretatie waar mogelijk.
14. De *groten helpen de kleinen* – en andersom; van gemeenten tot musea en erfgoedorganisaties.
15. Lange adem: *sterkte start*, doseren richting de stip op de horizon.

2.2 Strategische programmafasering

Het *Masterplan Romeins Verleden* bepaalt dat het programma *Romeinen in Gelderland* een looptijd heeft van minimaal acht jaar, van 2025 tot en met 2032. Omdat de financiering voor maximaal vier jaar is vastgelegd door de samenwerkingspartners, vindt in 2027–2028 een tussentijdse evaluatie plaats. Op basis daarvan wordt de financiering van de tweede programmafase (2029–2032) besproken en vastgelegd. Hoewel het programma tegen dat moment al volledig operationeel is en er vanuit partners verschillende initiatieven opgestart zijn, zullen nog niet alle doelstellingen van

het programma zijn gerealiseerd. Voor de volledige doelbereiking geldt 2032 als opleveringsjaar van het programma en het duurzame merk *Romeinen in Gelderland*.

In deze strategische programmafasering behandelen we een gedetailleerde en strategische planning voor de eerste vier jaar, met per jaar de hoofdprioriteiten, bijbehorende doelstellingen, en de daaraan gekoppelde programmaonderdelen en activiteiten. Sommige doelstellingen of activiteiten kunnen tevens langdurige processen zijn, waardoor ze in opeenvolgende jaren van belang zijn en kunnen uitlopen. De strategische uitgangspunten en doelstellingen voor de tweede programmafase (2029-2032) worden ook benoemd, al is dit voor nu slechts globaal. In 2028 – op basis van opgedane ervaringen en bijstellingen – worden deze geactualiseerd en nader toegelicht in een meerjarenplan voor de tweede programmafase. Deze programmafasering concretiseert onze doelstellingen, strategische uitgangspunten en de fase-gerichte aanpak, zoals tevens is voorgesteld in het tempelmodel in het masterplan.

Dé Romeinse regio van Nederland realiseren we niet zomaar: dit vraagt om gerichte inspanning en samenwerking van het programmateam en het brede provinciale erfgoedveld, ondersteund door heldere communicatie, een herkenbare stijl, realistische uitgangspunten en een logische structuur. En evenzeer met een oog voor duurzaamheid: we streven naar een betrouwbare en toekomstbestendige erfgoedbeleving. Deze programmafasering beslaat de overkoepelende visie en strategie; gedetailleerde uitwerkingen van onder meer de programmacommunicatie en merkstrategie worden besproken in de individuele programmaonderdeelplannen. De strategische aanpak met de daaraan verwante werkzaamheden, activiteiten en producten richten zich primair op de ondersteuning van en samenwerking met de SOK-partners. Met niet SOK-partners gaan we eveneens graag intensieve samenwerking aan. Dit doen we door middel van het convenant 'Romeinen in Gelderland' waaraan partijen zich kunnen conformeren en zo kunnen aansluiten bij het gedeelde beeldmerk en aanbod. Dit wordt in nader detail uitgewerkt in het convenant. Een uitgangspuntennotitie geldt als startpunt hiervoor. Potentiële deelnemers zijn partijen in het erfgoedveld, mkb, recreatiesector die belang hebben bij of kunnen profiteren van de kracht van de samenwerking in het programma Romeinen in Gelderland.

Voor de eerste programmafase (2025-2028) zetten we in op het vestigen, positioneren, ontwikkelen en het vergroten van het bereik van het programma in het Gelderse romeinennetwerk, erfgoedveld en de sectoren die hier direct mee te maken hebben, zoals recreatie en toerisme. Voordat we met onze samenwerkingspartners verdere verdieping kunnen aanbrengen en van sterke en duurzaam verankerde themalijnen kunnen profiteren, is het van belang een krachtige basisinfrastructuur te vormen. Hieronder verstaan wij een functionerend en effectief programmateam, een goedlopende en georganiseerde samenwerking van partijen, beschikbaarheid en

overzicht van Romeinse verhalen en plekken, een divers aanbod voor inwoners en publiek, duurzame producten. Ook een operationeel en nationaal functionerend Kenniscentrum Romeins Nederland met als standplaats Museum Kam te Nijmegen zien wij als onderdeel van deze basisinfrastructuur.

Om dit alles effectief op te starten is het van belang dat het programmateam, haar taken en werkzaamheden kenbaar zijn gemaakt bij het provinciale erfgoedveld en verwachtingen en kansen daar terechtkomen voor coördinatie en afstemming. Daarom worden de eerste twee jaren voornamelijk benut om de positionering en verankering van de basisinfrastructuur aan te leggen en te verspreiden. Omdat we tegelijk voortborduren op wat er al is (bijvoorbeeld het Romeinenfestival Elst of het Limespaspoort) worden bestaande activiteiten en bestaand aanbod versterkt en binnen het overkoepelende merk Romeinen in Gelderland gebracht om verder te groeien. Vervolgens worden de kansrijke projectfiches uit het Masterplan Romeins Verleden en nieuwe ideeën doorontwikkeld.

Voor elk jaar wordt een uitvoerig jaarplan opgesteld, waarin de hier in het meerjarenplan genoemde doelstellingen en activiteiten in meer detail worden uitgewerkt en toegelicht. Zowel het meerjarenplan 2025-2028 als de jaarplannen met begroting worden vastgesteld door de Stuurgroep van de Samenwerkingsovereenkomst Romeinen in Gelderland (SOK).

Jaaroverzichten programmering 2025-2028

2025 - 'Positioneren'	
Doelstelling	Het Gelderse Romeinennetwerk (gefaciliteerd door Erfgoed Gelderland) is op de hoogte van de start en de hoofdlijnen van het programma <i>Romeinen in Gelderland</i> . Het bredere erfgoedveld, en partijen die iets met het Romeins verleden willen ondernemen, maken kennis met het programma en het team. Het programma en team zijn zowel online als offline goed vindbaar. Met een herkenbaar programmabeeldmerk, afgestemd op de diversiteit van de Romeinse invloeden, wordt voor het publiek duidelijk welke verhalen zijn te herkennen en waar deze met meer verdieping te beleven zijn. De in het masterplan benoemde clusterregio's positioneren en onderscheiden zich binnen het programma en de regio door middel van herkenbare en relevante iconen, beelden en thematische verhaallijnen. Er wordt een strategische samenwerking aangegaan met Gelderse en Duitse partijen door middel van de voorbereiding op een gezamenlijke Interreg

	aanvraag in 2026. De conceptaanvraag wordt geschreven en er worden aanvullende financieringen gezocht en aangevraagd.
Prioriteiten	▪ Vormen van het programmateam ▪ Inrichten bestuurlijke samenwerking ▪ Kenbaar maken van het programma en team ▪ Opstarten van basisinfrastructuur; fundamentele programmaonderdelen, zoals ontwikkeling marketing- en communicatiestrategie
Programma onderdelen en kernactiviteiten	• Programmastructuur ○ Werven van programmamleden ○ Inrichten werkstructuur programmateam ○ Inrichten samenwerking programmadiehoek (programmateam – ambtelijke begeleidingsgroep – stuurgroep) • Communicatie ○ Opstellen communicatieplan, waaronder samenwerking op digitaal platform Romeins Verleden. ○ Bepalen en opstarten communicatiemiddelen • Marketing- en merkstrategie ○ Opstellen plan marketing- en merkstrategie ○ Bepalen beeldmerk en huisstijl • Convenant ‘Romeinen in Gelderland’ ○ Opleveren uitgangspunten convenant ○ Oprichten convenantverklaring ○ Eerste kennismakingsgesprekken vinden plaats • Romeinenfonds Groene Metropoolregio ○ Oprichten fonds en beoordelingscommissie ○ Maken van digitale landingspagina ○ Behandelen eerste aanvragen • Romeinenfestival ○ Ontwikkeling modulair draaiboek, voortbordurend op de successen en ervaringen van eerdere edities ○ Vastleggen gastlocaties edities 2026-2028 • Interreg <i>Romeinse rituelen langs de Rijn</i> ○ Afstemming en afspraken maken met Duitse partners (LVR; verschillende musea) ○ Vinden en aanvragen van aanvullende financiering ○ Schrijven van conceptaanvraag (indiening in 2026) • Ontwikkeling Kenniscentrum Romeins Nederland ○ Start werkzaamheden kwartiermakers ○ Verkennen en verbinden van partners ○ Vinden van financieringsmogelijkheden ○ Uitwerken mogelijke organisatievormen • Educatie ○ Inventariseren actueel educatieaanbod in GMR

	○ Analyseren actueel educatieaanbod ● Gebiedsontwikkelingen ○ Inventariseren huidige en toekomstige gebiedsontwikkelingen in de GMR ○ Opstellen shortlist kansrijke gebieden voor ontwikkeling markers/visualisaties/belevingen, bijvoorbeeld langs bestaande routes.
--	--

2026 - 'Bouwen'

Doelstelling	Het programma krijgt concreet vorm en we werken intensief door aan het positioneren van het programma en het programmateam in het Gelderse erfgoedveld. Bij voorkeur sluiten meer gemeenten zich aan als partner van de SOK om heel Gelderland te laten meebouwen aan de doelstellingen en identiteit van belangrijkste Romeinse provincie. Om het effect van het programma te monitoren en evalueren wordt samen met de SOK-partners een 0-meting gedaan. Voor de basisinfrastructuur zijn nu ook de eerste inhoudelijke programmalijnen operationeel en worden de eerste producten opgeleverd. Een focus ligt op de herleving van bestaande routes, informatie en verbeelding in de fysieke ruimte. Kwaliteit toevoegen aan de bestaande infrastructuur door vernieuwen en aanvullen. We werken intensief samen met verschillende convenantpartners en brengen het eerste Romeinenpaspoort Gelderland uit. Ook wordt een overkoepelend educatieprogramma ontwikkeld dat voortbouwt op bestaand materiaal en dit bundelt en versterkt. De Interreg aanvraag wordt ingediend en goedgekeurd, een belangrijke impuls voor het behalen van onze doelstellingen. Een externe projectleider wordt de drijvende kracht achter de uitvoering van deze ambitieuze plannen in Nederland en Duitsland. Tot slot worden voorbereidingen getroffen voor de ontwikkeling van nieuw publieksaanbod in 2027 (zoals fondsenwerving), waaronder merchandise producten en een reizende tentoonstelling (Interreg), waarvoor we de samenwerking met inwoners zoeken.
Prioriteiten	▪ Basisinfrastructuur operationeel maken ▪ Wandel- en fietsnetwerk: beleving en kwaliteit verhogen ▪ Convenant vormen en uitbreiden ▪ Ontwikkelen en uniformeren bestaand educatie aanbod ▪ Eigen programmaonderdelen opzetten ▪ Interreg aanvraag indienen en uitvoering voorbereiden ▪ Beheer en vernieuwing Romeinen.nl
Programma onderdelen en kernactiviteiten	● Basisprogramma onderdelen ○ Uitvoeren en finetunen ○ communicatiewerkzaamheden

	○ Beheer, onderhoud en communicatie Romeinenfonds Gelderland ○ Meewerken aan 0-meting t.b.v. monitoring effectiviteit programma • Convenant ‘Romeinen in Gelderland’ ○ Kennismakingsgesprekken voeren met netwerk ○ Convenanttekst gereed ○ Eerste producten/diensten ontwikkelen en uitkeren ○ Convenantbijeenkomst • Romeins Paspoort ○ Conceptontwikkeling ○ Selectie inhoud ○ Afstemming met convenantpartners • Romeinenfestival (2026: Park Lingezen) ○ Organisatie in samenwerking met gemeente Arnhem, Lingewaard, Nijmegen en Overbetuwe ○ Raadpleging en gebruik modulair draaiboek ○ Vastleggen rollen en taken gastgemeente en programmteam ○ Programmering ○ Communicatie ○ Aanvullende communicatie/programmering in het kader van het lustrumjaar Neder-Germaanse Limes Unesco Werelderfgoed • Ontwikkeling Kenniscentrum Romeins Nederland ○ Verkennen en verbinden van partners ○ Oplevering advies ○ Bouwen aan organisatievorm en opstellen beleidsplannen ○ Aanvragen langlopende subsidies ○ Oprichting adviesraad ○ Formuleren eerste opdrachten • Ontwikkeling educatieprogramma ○ Ontwikkeling overkoepelend, uniform herkenbaar educatieprogramma voor scholen, voortbouwend op reeds ontwikkeld materiaal zoals de doeboeken of limes-atlassen ○ Oprichting denktank publiekseducatie en overlegstructuur ○ Communicatie, uitdragen, begeleiden educatieprogramma • Beheer en vernieuwing Romeinen.nl ○ Vernieuwing website en organisatiestructuur
--	---

	○ Integreren en duurzaam verankeren van het digitaal platform Romeins Verleden in de website ○ Vastleggen samenwerkingen • Interreg <i>Romeinse rituelen langs de Rijn</i> ○ Concept- en definitieve aanvraag indienen ○ Afstemming met Duitse partners ○ Aanstellen projectleider en deelprojectleiders ○ Voorbereiding Nederlandse programmaonderdelen ○ Start Nederlandse programmaonderdelen Q4 ○ Reizende tentoonstelling/experience └ Opstellen plan van aanpak en conceptontwikkeling └ Uitzetten opdracht tentoonstellingsbouwer └ Inhoud bepalen en objectenselectie └ Locaties bepalen en afstemming met partners └ Publieksparticipatie opzetten • Voorbereiding nieuw productaanbod ○ Conceptualisering en ontwikkeling merchandise producten ○ Inventariseren nieuwe lange afstandsroutes (fietsen) en korte familieroutes (wandelen) ○ Kwaliteitsanalyse en -verbetering markers en publieksaanbod in de openbare ruimte, o.a. bestaande routes ○ Verkenning mogelijkheden participatie specifieke doelgroepen, zoals inwoners, vrijwilligers, (metaaldetectie)zoekers, enz.
--	--

2027 - 'Ontwikkelen'

Doelstelling	Het fundament van het programma is gelegd en is regionaal zichtbaar en herkenbaar. Alle basisonderdelen zijn operationeel, waardoor dit een passend moment is voor een eerste evaluatie van de gekozen aanpak. Waar nodig worden aanpassingen doorgevoerd, inhoudelijk geïnspireerd door de activiteiten van het Kenniscentrum. Zowel het Nederlandse deel van het Interreg project als de Duitse partners zijn gestart. Het programmateam ondersteunt waar nodig de projectleider Interreg en werkt actief aan het onderdeel van een publiekspresentatie. Nu is het tijd om nieuwe concepten te ontwikkelen en het informatie- en belevingsaanbod in de regio uit te breiden. Het Romeinennetwerk en de convenantpartners voelen zich geïnspireerd om zelfstandig nieuwe projecten en
--------------	---

	producten te realiseren en maken dankbaar gebruik van het merk Romeinen in Gelderland in hun communicatie. Met trots tonen we bij de landelijke Limesdag in Gelderland dit jaar onze eerste resultaten.
Prioriteiten	▪ Doorlopende uitvoering basis programmaonderdelen ▪ Programmaonderdelen monitoren en finetunen ▪ Uitvoering en afstemming Interreg project ▪ Ontwikkelen en opstarten van nieuw aanbod en gebiedsontwikkeling ▪ Aanjagen en ondersteunen initiatieven Romeinennetwerk
Programma onderdelen en kernactiviteiten	• Organisatie programma ○ Tussentijdse evaluatie programma ○ Bespreken en voorbereiden financiering tweede programmafase (2029-2032) • Basisprogramma onderdelen ○ Uitvoeren en finetunen communicatiewerkzaamheden ○ Beheer en onderhoud van Romeinen.nl en digitaal platform Romeins Verleden met publieksversie; uitbreiden van online aanbod ○ Afstemming, uitbreiding en communicatie convenant; jaarlijkse convenantbijeenkomst ○ Kenniscentrum Romeins Nederland benutten ○ Beheer, onderhoud en communicatie Romeinenfonds Gelderland ○ Organisatie Romeinenfestival (2027: Berg en Dal) ○ Onderhoud Romeinenpaspoort ○ Educatieprogramma verder uitrollen binnen GMR • Monitoring t.b.v. evaluatierapport 2028 ○ Bijhouden van groeicijfers (mogelijk via uitbesteding) ○ Uitvoeren koersberekeningen ○ Voeren van evaluatiegesprekken ○ Strategische bijsturingen formuleren (indien nodig) ○ Ontwikkeling en uitvoering tussentijdse communicatiecampagne • Interreg <i>Romeinse rituelen langs de Rijn</i> ○ Ondersteuning en stimulering Nederlandse programmaonderdelen Interreg project ○ Samenwerking programma met projectleider Interreg ○ Afstemming met Duitse partners ○ Ontwikkeling landschapsmarkers ○ Verbinden van fiets- en wandelroutes ○ Opschalen en verbreden Romeinenfestival (internationale editie)

	○ Reizende tentoonstelling/experience └ Communicatie en promotie └ Opening tentoonstelling └ Doorlopende praktische en inhoudelijke ondersteuning en ontwikkeling └ Ondersteuning lokale randprogrammering ● Ontwikkeling nieuw aanbod ○ Realisatie en verspreiding merchandise ○ Aanjagen ontwikkeling nieuwe marker(s) en/of visualisatie in openbare ruimte, zoals routes en stations ○ Aanjagen ondernemers tot ontwikkeling nieuw publieksaanbod en deelname aan programma ○ Aanjagen vernieuwing extern aanbod, zoals het ontwikkelen van een Romeinengame en het stimuleren externe productie Romeinse film ○ Jongeren als doelgroep toevoegen aan Romeinenfestival
--	--

2028 - 'Groeien'	
Doelstelling	Het programma ontwikkelt zich krachtig. Het aanbod aan activiteiten en producten breiden zich uit. We zorgen voor een duurzame verankering van wat er tot nu toe is ontwikkeld en blijven scherp op het onderhouden van gerealiseerde producten en belevingen. Dit is het moment voor schaalvergroting, met duidelijke en zichtbare resultaten. We besteden aandacht aan specifieke doelgroepen, zoals jongeren, gezinnen en bezoekers die geen Nederlands spreken. De samenwerking van het programmateam en het netwerk en van organisaties onderling worden versterkt en het Romeinse verleden van de regio is nadrukkelijk steeds meer zichtbaar. Ook op nationaal niveau neemt de herkenning en zichtbaarheid van dit verleden en het programma merkbaar toe. De regionale en lokale musea worden vaker bezocht en de Romeinenpaspoorten enthousiast vol gestempeld. Mensen gaan naar huis met een leuk souvenir met beeldmerk Romeinen in Gelderland.
Prioriteiten	▪ Doorlopende uitvoering basis programmaonderdelen ▪ Aanspreken nieuwe doelgroepen ▪ Opzetten nieuwe projecten met nieuwe fondsen ▪ Programmabereik vergroten ▪ Opleveren ▪ Evalueren
Programma onderdelen en kernactiviteiten	● Basisprogramma onderdelen ○ Uitvoeren en finetunen communicatiewerkzaamheden

	○ Beheer en onderhoud van Romeinen.nl en digitaal platform Romeins Verleden; uitbreiden van online aanbod ○ Afstemming, uitbreiding en communicatie convenant; jaarlijkse convenantbijeenkomst ○ Periodieke gesprekken met gemeenten, presentatielocaties en ondernemers ○ Stimuleren tot creatie nieuw aanbod ○ Ontwikkeling kenniscentrum Romeins Nederland ○ Beheer, onderhoud en communicatie Romeinenfonds Gelderland ○ Organisatie Romeinenfestival (2028: Zevenaar) ○ Onderhoud Romeinenpaspoort ○ Beheren, produceren en finetunen merchandise aanbod ● <i>Interreg Romeinse rituelen langs de Rijn</i> ○ Ondersteuning en stimulering Nederlandse programmaonderdelen Interreg project ○ Samenwerking programma met projectleider Interreg ○ Afstemming met Duitse partners ○ Reizende tentoonstelling/experience └ Communicatie en promotie └ Opening tentoonstelling └ Doorlopende praktische en inhoudelijke ondersteuning en ontwikkeling └ Ondersteuning lokale randprogrammering ● Romeins festival met focus nieuwe doelgroep: jongeren ○ Financiering aanvragen ○ Oprichten programmacommissie ○ Programmering en organisatie ○ Evenement communicatie ● Game Romeinen in Gelderland ○ Nieuw cluster toevoegen aan game ○ Afspraken maken voor verankering en communicatie ● Romeinse film ○ Inhoudelijke advisering en ondersteuning externe filmmakers ● Ontwikkeling landschapsmarker ○ Verkennen met gemeenten naar mogelijkheden ontwikkeling nieuwe markers/visualisaties (bijvoorbeeld in het kader van actuele gebiedsontwikkelingen en/of als onderdeel van fiets- en wandelroutes) ● Hernieuwde communicatiecampagne ○ Regionale en nationale zichtbaarheid genereren
--	---

	• Evaluatie ○ Rapportage ○ Voorstel meerjarenplan tweede programmafase en vastleggen financiering 2029-2032 met doorkijkje naar fase 3.
--	---

Jaar 2028 is het einde van de eerste financieringsperiode. Aan het einde van dit jaar dient de financiering voor de tweede programmafase vastgelegd te worden. De Ambtelijke Begeleidingsgroep van de SOK-partners speelt daar een belangrijke rol in. In de tweede programmafase zetten we in op het verbeteren van kwaliteit, inhoudelijke verdieping, duurzame verankering en het stimuleren van draagvlak en eigenaarschap. De nu beoogde programmafasering met hoofdprioriteiten voor de tweede fase zien wij als volgt:

- **2029 – 'Verdiepen'**
Kwaliteitsverbetering, verdieping van samenwerking, kennisdeling wetenschap en publiek verbeteren, kenniscentrum nu goed operationeel, nieuwe inzichten delen, nieuwe toepassingen en innovaties.
- **2030 – 'Verankeren'**
Inbedding in structuren, borging van successen, duurzame afspraken maken voor na afloop programma, uit handen geven, vormen langdurig eigenaarschap.
- **2031 – 'Reflecteren'**
Evaluatie, lessen trekken uit werkzaamheden, terugkijken op begindoelen, bijstellen waar nodig, plaatsen regionaal verhaal in (inter)nationale context.
- **2032 – 'Afronden'**
Formele afsluiting, overdracht, vervolg initiëren, loslaten, vieren van het resultaat! En: wie gaat door?

3 | Organisatie

Het succes van een project wordt voor een groot deel bepaald door een heldere organisatiestructuur. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe het programma is georganiseerd. Binnen de organisatie van het programma is er sprake van een driehoekstructuur: een uitvoerende partij, een adviserende partij en een besturende partij. In de volgende paragrafen wordt toegelicht welke taken binnen de partijen zijn gedefinieerd en op welke wijze de partijen met elkaar samenwerken, overleggen en hoe

verantwoording wordt afgelegd. Hiermee wordt een kader geboden dat richting geeft aan de uitvoering en besluitvorming gedurende het programma.

3.1 - Programmabureau *Romeinen in Gelderland*

Voor de uitvoering van het programma is het programmabureau *Romeinen in Gelderland* opgericht. Dit bureau bestaat uit een programmamanagement en programmateam, dat in juli 2025 van start is gegaan. Het team is in opdracht ondergebracht bij Erfgoed Gelderland en de programmaleiding bij de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Het programmabureau bestaat uit de volgende rollen en personen.

- Programmamanagement (Groene Metropoolregio; 0,5 fte):
 - Programmamanager: Ilona Haas
 - Programmaondersteuner: Ramona Wolsink
- Programmateam (Erfgoed Gelderland; 1,2 fte):
 - Teamlid 1 – Wouter Hinrichs
 - Teamlid 2 – Lara Boon
 - Teamlid 3 – Marieke van Bommel

Zoals eerder benoemd is de primaire taak van het bureau de uitvoering van het *Masterplan Romeins Verleden*. Het team heeft de rol van overkoepelend coördinator voor de uitvoering van het programma en creëert verbinding en eenduidigheid. Het team is een enthousiaste en alerte aanjager van het programma en stimuleert en bewaakt de voortgang van de verschillende onderdelen. Ze zien erop toe dat *Romeinen in Gelderland* een kwalitatief en sterk merk wordt en blijft en dat de in het Masterplan gestelde doelstellingen voor 2032 worden bereikt. Het team is toegankelijk en verbindt.

Ook de organisatie, programmering, communicatie en uitvoering van de overkoepelende programmalijnen zijn de verantwoordelijkheid van het team. In lokale ontwikkelingstrajecten, zoals de totstandkoming van een kunstwerk in de openbare ruimte of het ontwikkelen van nieuw lokaal aanbod, heeft het programmateam enkel een aanjagende, adviserende of ondersteunende rol. Gelijktijdig treedt het programmateam op als ambassadeur en centraal aanspreekpunt namens het programma en voor iedere Gelderse partij die iets te maken wil hebben met het Romeinse verleden van de provincie.

Het programmateam legt jaarlijks verantwoording af aan de stuurgroep en wordt geadviseerd door de ambtelijke begeleidingsgroep. Hieraan nemen vertegenwoordigers deel van de drie partners in de Samenwerkingsovereenkomst Romeinen in Gelderland.

3.2 - Stuurgroep

In de stuurgroep nemen verschillende bestuurders plaats als vertegenwoordigers van de opdrachtgevers van het Masterplan: de Groene Metropoolregio, de gemeente Nijmegen en de Provincie Gelderland. Dit zijn per 2025¹:

- Peter Drenth – Gedeputeerde provincie Gelderland
- Nick Hubers – Wethouder gemeente Lingewaard (namens de Groene Metropoolregio)
- Arthur Boone – Wethouder gemeente Zevenaar (namens de Groene Metropoolregio)
- Tobias van Elferen – Wethouder gemeente Nijmegen en voorzitter stuurgroep

Zoals de naam al impliceert geeft de stuurgroep sturing aan het programma en stelt (bestuurlijke) kaders. Het programmateam legt aan de stuurgroep verantwoording af en evalueert gezamenlijk met hen de voortgang, doelstellingen en mogelijke knelpunten van het programma. Dit gebeurt tijdens de tweejaarlijkse stuurgroep overleggen, waar de programmamanager de rol vervult van secretaris en notulist. In dit kader legt de stuurgroep na overleg met het programmateam en hun adviseurs de voorgestelde jaar- en meerjarenplannen vast en keurt de jaarrapportages goed. Daarnaast heeft de stuurgroep een adviserende rol voor het programma(team) wanneer wenselijk en nodig.

De stuurgroep wordt geadviseerd en ondersteund door de ambtelijke begeleidingsgroep.

3.3 - Ambtelijke begeleidingsgroep

Een belangrijke adviserende partij binnen het programma is de ambtelijke begeleidingsgroep. Deze groep, bestaande uit de beleidsadviseurs van de stuurgroep leden, adviseren hun bestuurder en overleggen elk kwartaal met de programmamanager om het programma af te stemmen. Tevens bereiden zij samen met het programmateam de stukken voor het stuurgroepoverleg voor. De ambtelijke begeleidingsgroep bestaat uit:

- Rob Ribbink – Gemeente Wijchen, namens de Groene Metropoolregio
- Vivian de Klein – Gemeente Zevenaar, namens de Groene Metropoolregio
- Irmgard Bussink – Provincie Gelderland
- Pauline Janssen – Gemeente Nijmegen

¹ De huidige samenstelling van vertegenwoordigers is gebaseerd op actuele politieke bekledingen. Na verkiezingen of bij aftreding kunnen de personen die als vertegenwoordigers optreden wijzigen. De vertegenwoordigde gemeenten in de stuurgroep staan ongeacht deze factoren vast.

3.4 - Afstemming externe partijen

Naast de organisatiestructuur van de drie eerdergenoemde partijen werkt het programmateam nauw samen met diverse regionale en nationale partners. Door regelmatig overleg en afstemming ontstaat een programma dat stevig is ingebed in de regio en tegelijk aansluit bij landelijke en internationale ontwikkelingen. Tot de partners waarmee wordt samengewerkt behoren onder meer:

- Nederlandse Limes Samenwerking
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Radboud Universiteit (Master Romeinse Archeologie)
- Valkhof Museum
- Erfgoed Gelderland
- Rijksmuseum van Oudheden
- Samenwerking erfgoedhuizen limesprovincies

4 | Samenwerking

Samen met de gemeenten, musea, verenigingen, vrijwilligersgroepen en ondernemers in Gelderland bouwen we aan duurzame samenwerkingen die het Romeinse verleden in de provincie zichtbaar en beleefbaar maken. Hierin staat verbinding centraal: we leren elkaar en elkaars aspiraties kennen, versterken elkaar en werken vanuit gedeelde ambities. Hiervoor hebben we in Gelderland al een sterke basis en infrastructuur waar we graag op willen voortbouwen: het Gelderse Romeinennetwerk.

Het programma biedt een helder en herkenbaar kader waarin partners zich kunnen aansluiten met nieuwe projecten en producten, hun bestaande activiteiten zichtbaarheid kunnen geven en gebruik kunnen maken van een sterk en duurzaam merk en merchandise productaanbod. Deze samenwerkingen tussen het programma en de partners willen we graag duurzaam en langdurig vastleggen in het convenant 'Romeinen in Gelderland'. Dit moet functioneren als een versteviging van de samenwerking, uitwisseling en uitbreiding van het Romeinennetwerk, niet als een vervanging daarvan.

Door deze intensievere samenwerking ontstaat een nog steviger netwerk waarin kennis, verhalen en initiatieven samenkomen. Partners profiteren van de kracht van het Gelderse Romeinennetwerk en dragen tegelijkertijd bij aan de verdere uitbouw van het programma, waardoor het Romeins erfgoed in Gelderland blijvend een breed publiek bereikt en aanspreekt.

5 | Financiering

In het hieronder weergegeven overzicht worden de beschikbare budgetten per jaar opgesomd, met een al vastgestelde gedetailleerde begroting voor 2025. De jaarbudgetten worden verder uitgekristalliseerd in de desbetreffende jaarplannen.

De bijdragen per samenwerkingspartner zijn als volgt toegekend, per jaar, zonder indexering tot en met 2028:

Provincie Gelderland **€ 160,000.00**

GMR Regioagenda **€ 40,000.00**

Gemeente Nijmegen **€ 40,000.00**

€ 240,000.00

Dit budget is bedoeld voor de financiering van de basisinfrastructuur zoals omschreven in het Masterplan Romeins Verleden. Indien in een jaar budget wordt overgehouden zal de penvoerder dit overhevelen naar het jaar daarna en de verantwoording en besteding hiervoor wordt goedgekeurd door de Stuurgroep SOK Romeinen in Gelderland.

Jaar	Bedragen	
2025	€ 240,000.00	
	– € 80,000.00	– Programmteam Erfgoed Gelderland
	– € 51,000.00	– Programmamanagement
	– € 50,000.00	– Ontwikkeling marketing- en communicatiestrategieën
	– € 20,000.00	– Romeinenfonds inleg
	– € 10,000.00	– Voorbereidingskosten Interreg <i>Romeinse rituelen langs de Rijn</i>
	– € 10,000.00	– Romeinenfestival
	– € 10,000.00	– Projectplan Kenniscentrum
	– € 9,000.00	– Reserve
2026	€ 240,000.00	
	– € 110,000.00	– Projectteam Erfgoed Gelderland
	– € 51,000.00	– Projectmanagement
	– € 10,000.00	– Marketing en communicatie
	– € 30,000.00	– Romeinenfonds inleg
	– € 10,000.00	– Romeinenfestival
	– € 20,000.00	– Productontwikkeling
	– € 9,000.00	– Bijeenkomsten/ reserve
2027	€ 240,000.00	
	– De gedetailleerde begroting wordt nader toegelicht in jaarplan 2027	

2028 **€ 240,000.00**

- De gedetailleerde begroting wordt nader toegelicht in jaarplan 2028